

Fővárosi Ítéltábla
mint másodfokú bíróság
2.Mf.31.185/2022/16.

A Fővárosi Ítéltábla mint másodfokú bíróság a dr. Záhonyi Zsolt törvényes képviselő által képviselt **Felperes1** (Felperes címe) felperesnek – a Pál és Kozma Ügyvédi Iroda (Alperesi képviselő címe, ügyintéző: dr. Pál Lajos ügyvéd) által képviselt **Alperes1** (alperes1 címe) I. rendű, dr. Szabóné dr. Szilády Erika ügyvéd (II.r. alperesi jogi képviselő címe) által képviselt **Alperes2** (alperes2 címe) II. rendű, és Simonné dr. Baráth Andrea kamarai jogtanácsos által képviselt **Alperes3** (Cím4.) III. rendű alperesek ellen kollektív szerződéskötési képesség megállapítása és kollektív szerződés módosításának érvénytelensége tárgyában indult perében a Fővárosi Törvényszék 11.M.70.047/2022/15. számú ítéletével szemben a felperes által 16. sorszámon benyújtott fellebbezés folytán – tárgyaláson kívül – meghozta az alábbi

ítéletet:

A Fővárosi Ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyja.

Kötelezi a felperest, hogy 15 napon belül fizessen meg az I. rendű alperesnek 210.000 (kétszáz tízezer) forint + áfa, továbbá a III. rendű alperesnek 30.000 (harmincezer) forint másodfokú perköltséget.

A fellebbezési eljárás 15.000 (tizenötezer) forint összegű illetékét az állam viseli.

Az ítélet ellen fellebbezésnek nincs helye.

Indokolás

Az elsőfokú bíróság határozata és az általa megállapított tényállás

[1] A Fővárosi Törvényszék a 2022. június 8-án hozott 11.M.70.047/2022/15. számú ítéletében elutasította a felperes keresetét és 114.300 forint elsőfokú perköltség megfizetésére kötelezte az I. rendű alperes javára.

[2] Megállapította, hogy az I. rendű alperes 2000. március 1-jei hatállyal kollektív szerződést kötött a felperessel, továbbá a II. és III. rendű alperesekkel, akik az akkor hatályban volt, a munka törvénykönyvéről szóló 1992. évi XXII. törvény (a továbbiakban: régi Mt.) 33. § (4) bekezdése értelmében reprezentatív szakszervezetnek minősültek, vagyis jogosultak voltak kollektív szerződés megkötésére.

[3] A kollektív szerződés megkötését követően az I. rendű alperes szervezete több átalakításon is átesett, ennek keretében 2008. január 1-jével létrejött a Zrt.. A felperesi szakszervezet tagjainak döntő többségét alkotó m.vezetők az átszervezések eredményeképpen átkerültek ehhez a társasághoz, mint új munkáltatóhoz. Ennek következtében az I. rendű alperesnél a felperesnek csekély számú tagja maradt, emiatt a 2012. július 1-jével hatályba lépett, a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény (a továbbiakban: Mt.) 276.§ (2) bekezdés a) pontja alapján az I. rendű alperes vonatkozásában már nem rendelkezett kollektív szerződéskötési képességgel. A 2000-ben aláírt kollektív szerződést az alperesek 2021. november 4-én kelt megállapodásukban módosították. Az I. rendű alperes a módosítást munkaviszonyra vonatkozó szabályként kihirdette és azt ekként ismeri el.

[4] Az elsőfokú bíróság a kereseti kérelem alapján azt vizsgálta, hogy a felperes rendelkezik-e a 2000. március 1-jén megkötött kollektív szerződés vonatkozásában a szerződés módosítása, illetve felmondása tekintetében kollektív szerződéskötési jogosultsággal, illetve ennek következtében a 2021. november 4-én kelt módosítás a felperesi aláírás hiányában érvénytelennek minősül-e.

[5] Az elsőfokú bíróság nem vitatott tényként állapította meg, hogy a felperes 2002. (helyesen: 2000.) március 1-jén két másik szakszervezettel együtt jogosult volt kollektív szerződés megkötésére. Nem volt vitatott továbbá, hogy a felperes I. rendű alperesnél munkaviszonyban álló szakszervezeti tagjainak száma 2012. január 1-jén, illetőleg azt követően sem érte el a kollektív szerződés megkötéséhez az Mt. 276. § (2) bekezdés a) pontjában előírt 10 %-os munkavállalói küszöbértéket.

[6] Az elsőfokú bíróság elsődlegesen a Pp. 172. § (3) bekezdése alapján a megállapítási kereset előterjesztésének a feltételeit vizsgálta. A felperes e körben arra hivatkozott, hogy a kollektív szerződés módosításához, felmondásához kapcsolódó joga érvényesítése érdekében terjesztette elő a keresetét. Ezzel kapcsolatos aggodalma megalapozott volt, mivel 2021. november 4-én hozzájárulása nélkül került sor a megállapodás módosítására. A felperes ezen kívül a szerződésmódosítás semmisségére hivatkozott azzal összefüggésben, hogy a hozzájárulása nélkül megkötött megállapodás jogszabállyal ellentétes, vagyis érvénytelen.

[7] Az elsőfokú bíróság álláspontja szerint további jogszabályhely és jogi érvelés hiányában is megállapítható volt a fentiek alapján, hogy fennálltak a megállapítási kereset előterjesztésének jogszabályban meghatározott feltételei, ezért indokolt volt a felperesi kereset érdemi vizsgálata.

[8] Az Mt. 276. § (2) bekezdése, illetve a Polgári Törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény (a továbbiakban: Ptk.) 6:191. § (1) bekezdése értelmezésével vizsgálta a felperes kollektív szerződéssel összefüggő jogosultságát, kitérve a Kúria EBH2018.M.6 számú elvi határozatában kifejtettekre.

[9] Az elvi határozat kapcsán kifejtette, hogy a Kúria az Mt. 31. §-ának egy korábban hatályban volt szövege alapján hozott határozatot, továbbá a Polgári Törvénykönyvről szóló 1959. évi IV. törvény (a továbbiakban: régi Ptk.) rendelkezései vizsgálatával járt el. A 2014. március 15. napjával hatályba lépett új Ptk.-val új jogalkotói koncepció jelent meg és ez kihatott a munkajog területén a polgári jogi szabályok alkalmazására. A változás abban nyilvánult meg, hogy a régi Ptk. kötelmi rendelkezései a munkajogi szabályok általános háttérjogszabályaként voltak alkalmazhatóak. Az új Ptk. hatálybalépésével, az Mt. 31. §-a módosítása nyomán azonban a jogi szabályozás már nem teszi lehetővé a polgári jogi rendelkezések általános háttérjogszabályként történő alkalmazását. A hivatkozott szabály (Mt.31.§) ugyanis tételesen felsorolja a munkajogviszonyban alkalmazható Ptk. rendelkezéseket. Ebből következően, amennyiben az Mt. kifejezetten nem utal a Ptk. valamely rendelkezésére, úgy annak alkalmazására jogszabályi felhatalmazás hiányában a munkajogi jogviszonyban nincs lehetőség. Ezt az érvelést támasztja alá az 1/2019. (V. 20.) KMK vélemény I.6. pontja is, amely az Mt. 31. §-ával összefüggésben azt rögzítette, hogy e szabály felhatalmazása hiányában a Ptk. szabályok alkalmazására a munkajogviszonyban nincs lehetőség.

[10] Ebből következően a Ptk.-nak a szerződés módosítására vonatkozó rendelkezései általánosságban a munkajogviszony keretében nem alkalmazhatóak, ezért ezzel összefüggő jogelvre sem lehetett alappal hivatkozni jelen perben. A Ptk. 6:191. § (1) bekezdése közvetlen alkalmazása amiatt is indokolatlan volt, mert ezzel azonos tárgyban az Mt. tartalmaz szabályokat. Az Mt. 58. §-a, továbbá 276. § (8) bekezdése nem teszi lehetővé azt, hogy a kollektív szerződés tekintetében fél legyen az a szakszervezet, amelyik a létszámlimitet utóbb éri el.

[11] Az elsőfokú bíróság a Ptk. 6:191. § (1) bekezdésére alapított felperesi érvelést ellentmondásosnak találta amiatt, mivel a Ptk. 6:191. § (3) bekezdése egyértelműen kimondja, hogy a szerződés módosítására a szerződés megkötésére vonatkozó rendelkezéseket kell megfelelően alkalmazni. A magánjogi jogirodalom egyértelmű álláspontja, hogy a szerződés közös megegyezéssel való módosítása lényegében a szerződés valamely elemét érintő újabb szerződéskötésként értelmezhető. Ebből következően a szerződés létrejöttére irányadó rendelkezéseket kell a módosítás során is alkalmazni. Ennek alátámasztásául az elsőfokú bíróság konkrét jogirodalmi álláspontra is hivatkozott, mely szintén azt támasztja alá, hogy a

szerződés módosításakor irányadónak kell tekinteni a szerződés megkötésével kapcsolatosan az Mt. 276. § (2) bekezdésében megfogalmazott rendelkezéseket.

[12] A felperes nem adott elő jogi érvelést azzal kapcsolatban, hogy egyik Ptk. rendelkezés alkalmazása esetén az ezzel szorosan összefüggő másik rendelkezés azonos tárgykörben miért nem alkalmazható. A jogszabályok közötti válogatásra az elsőfokú bíróság az egységes bírói gyakorlatra hivatkozva nem látott lehetőséget és a felperesi keresetet a Ptk. 6:191. § (1) bekezdése alapján nem találta alaposnak.

[13] A Ptk. 240. § körében kifejtette, hogy létező jogelv, a szerződés csak a megkötésében részt vett felek beleegyezésével, hozzájárulásával módosítható. Ez a munkaügyi ítélkezési gyakorlatban is jelen van, a régi Mt. ugyanis kizárólag a szerződés megkötése körében rögzítette az alanyi feltételeket, a kollektív szerződés módosításáról nem tartalmazott rendelkezéseket. Ezért volt szükség a jogszabály bírói gyakorlat által történő értelmezésére és ennek következtében az „aki kötötte, módosíthatja” elv érvényesítésére. A régi Ptk. szabályozása értelmében ugyanis a szerződés megkötésében részt vett fél abban az esetben is jogosult volt a szerződés módosítására, amennyiben időközben elveszítette a szerződéskötési képességét. A hatályos Ptk. szerint a felek közös megegyezéssel módosíthatják a szerződés tartalmát. Mindebből két következtetés vonható le, egyrészt az, hogy a felek szerződéskötési szabadságának része a szerződés módosítás lehetősége. Lényeges azonban, hogy a szerződés módosítására csak a felek lehetnek jogosultak, külső harmadik személy nem. Ez az értelmezés tételesen is megjelenik az Mt. 58. §-a és 276. § (8) bekezdése rendelkezéseiben.

[14] Kifejezetten egyik Ptk. szövegváltozat sem tartalmazott rendelkezést arra, mi történik akkor, ha az egyik szerződést kötő fél elveszíti a szerződéskötési képességét. Az általános kötelmi jogi rendelkezésekből azonban nem vezethető le olyan tartalom, hogy a szerződést kötő felet a szerződéskötési képessége hiányában megilletné a szerződésmódosításhoz való jog.

[15] Az elsőfokú bíróság hivatkozva az EBH2002.684 és az EBH2018.M.6 számú elvi határozatokra kifejtette, hogy a szerződéskötési képesség elvesztése és ennek kapcsán a szerződés módosítása kifejezetten a munkajogban merül fel kérdésként. A korábbi szabályozás alapján meghozott határozatokból az következett, hogy a kollektív szerződés módosítására azok a szakszervezetek voltak jogosultak, amelyek az adott kollektív szerződést megkötötték. A szakszervezetnek ezt a jogát nem érintette, amennyiben utóbb már nem minősült reprezentatív szakszervezetnek.

[16] A fenti döntésekben kifejtett elvi tartalom értelmezése körében az elsőfokú bíróság szükségesnek tartotta az azóta megvalósult jogszabályváltozások, a jogalkotói célok értékelését, figyelemmel az ennek nyomán kialakult bírósági gyakorlatra.

[17] Megállapította, hogy a korábbi anyagi jogi szabályozás alapján a kisebb szakszervezetek az előfeltételek vizsgálata nélkül, félként vehettek részt kollektív szerződés megkötésében és később annak módosításában. Ezt az értelmezést erősítette az EBH2002.684 döntés is. A régi Mt. megengedőbb szabályozása és az ennek nyomán kialakult gyakorlat, tehát érvényesítette az „aki kötötte, az módosíthatja” elvet.

[18] Az új törvényi szabályozás azonban lényegesen eltért, mert egy egységes szerződéskötési feltételt vezetett be az Mt. 276. § (2) és (3) bekezdése révén. Ennek eredményeképpen amennyiben a kisebb szakszervezetek nem tudják teljesíteni a törvényi feltételt, úgy a kollektív szerződés megkötéséből ki vannak zárva. Ez a szigorúbb szemlélet annak a következménye, hogy a kollektív szerződés munkajogi szabályként értelmezendő, hiszen azt az Mt.13.§-a a munkajogviszonyban jogforrási erővel ruházza fel. Ebből következően a kollektív szerződés befolyásolni tudja a munkaviszony tartalmát. A jogalkotó azzal kívánta erősíteni a kollektív szerződés jogforrási jelentőségét, hogy erre tekintettel szigorúbb szabályozást épített be a kollektív szerződés megkötésének folyamatába.

[19] Az elsőfokú bíróság hivatkozott a munka törvénykönyvéről szóló 2012. évi I. törvény hatálybalépésével összefüggő átmeneti rendelkezésekről, és törvenymódosításokról szóló 2012. évi LXXXVI. törvény (a továbbiakban: Mth.) 85. § (41) bekezdésével hatályba lépett Mt. 281. § (4), (5) bekezdésére, amely konkrét iránymutatást ad a kollektív szerződéskötési képesség elvesztése esetére. Az elsőfokú bíróság az Alaptörvény 28. Cikkére figyelemmel az Mth. 15. § (1), (2) bekezdését és 85. § (41) bekezdését, továbbá az Mt. 276. § és 281. §-ához kapcsolódó törvényi indokolást is figyelembe vette. A 281. §-ához fűzött indokolás szerint kifejezetten jogalkotói cél volt, hogy a szakszervezet kollektív szerződéskötési képessége elvesztéséről és annak joghatásairól is legyen rendelkezés. A szerződéskötési képesség elvesztését ez alapján a bíróság a teljes alanyi jogképesség megszűnésének tekintette, vagyis a szakszervezet jogutód nélküli megszűnésével azonosította. Mindebből az következett, amennyiben egy szakszervezet elveszíti a szerződéskötési képességét, azzal lényegében az alanyi képességét veszíti el és nemcsak a szerződés megkötésével, hanem a módosításával járó jogosultságokat sem gyakorolhatja.

[20] Az elsőfokú bíróság ezt az értelmezést összhangban állónak találta azzal, hogy a kollektív szerződés súlya növekedett, mivel annak a normatív tartalmát hangsúlyozza a jogszabály. Az abban résztvevő felek kvázi jogalkotásra rendelkeznek törvényi felhatalmazással, ezért speciális elvárások érvényesülnek annak érdekében, hogy a kollektív szerződés kialakításában csak kellő súllyal, felhatalmazással rendelkező szakszervezetek vehessenek részt.

[21] Az elsőfokú bíróság figyelembe vette továbbá az Mt. 276. § (2) bekezdése értelmében, hogy amennyiben csak egyetlen szakszervezet rendelkezik a jogszabályban meghatározott taglétszámmal, úgy ez a szakszervezet rendelkezik felhatalmazással a kollektív szerződés megkötésére, a többi, alacsonyabb taglétszámú szakszervezet azonban nem. Ezzel a

jogalkotó azt a célt kívánta elérni, hogy ne maradjon hatályban olyan kollektív szerződés, amelyet a minimális reprezentatív feltételekkel nem rendelkező szakszervezet kötött meg. A jogalkotó tehát ki kívánta zárni a kollektív szerződés megalkotásából azokat a szakszervezeteket, amelyek nem rendelkeznek kellő munkavállalói képviselettel. Amennyiben egyetlen szakszervezet kötötte a kollektív szerződést és ez a szakszervezet utóbb nem rendelkezik a minimális munkavállalói taglétszámmal, úgy a kollektív szerződés hatálya megszűnik, mivel a szakszervezetnek nincs törvényi felhatalmazása arra, hogy kollektív szerződés alanya legyen. Ebből következően a hatályos szabályozásban már nem érvényesül az „aki megkötötte, az módosíthatja” elv. A megváltozott jogszabályi környezet eredményeképpen nem az jogosult módosítani a kollektív szerződést, aki megkötötte, hanem az, aki kollektív szerződés megkötésére félként törvényi felhatalmazással rendelkezik, amint ezt az Mt. 276. § (8) bekezdéséhez fűzött kommentár is tartalmazza.

[22] Az elsőfokú bíróság nem találta alaposnak a felperes azon érvelését, hogy jogszabályi rendelkezés hiányában, vagyis a jogalkotó hallgatása miatt a reprezentációs kvóta kizárólag a kollektív szerződés megkötésére vonatkozik és annak módosítása esetén nem alkalmazható. A jogalkotó ugyanis a törvény indokolásából kitűnően a kollektív szerződési képesség elvesztését lényegében a szakszervezet jogutód nélküli megszűnésével azonosítja. Ebből következően szükségtelen volt külön rögzíteni, hogy ez kihat a kollektív szerződés módosításával kapcsolatos jogosultságra is.

[23] Mindezek alapján az elsőfokú bíróság nem találta jelen jogvitában alkalmazhatónak az EBH2002.684 és az EBH2018.M.6 számú döntéseket. A hivatkozott határozatokat megalapozó polgári jogi szabályozás megváltozott, azóta az Mt. rendelkezései is eltérnek, mivel a szerződéskötési képességhez, ennek részeként a szerződés módosításához minimális taglétszám meglétét írja elő a jogszabály. Lényegében ebből következően a felperes a kollektív szerződéskötési képessége elvesztésével már nem minősül félnek, emiatt tehát nem jogosult a kollektív szerződés módosítására sem. Ezért az alperesek jogszerűen jártak el, amikor a 2021. november 4-i kollektív szerződés módosítás során a felperes mellőzésével azt, mint szerződő felek írták alá.

A felperes fellebbezése

[24] Az elsőfokú ítélettel szemben a felperes terjesztett elő fellebbezést, melyben elsődlegesen annak megváltoztatásával a keresetnek helyt adó érdemi döntés meghozatalát kérte annak megállapításával, hogy rendelkezik az I. rendű alperesnél a kollektív szerződés felmondása és módosítása jogával a 2000. március 1-jén hatályba lépett kollektív szerződés tekintetében és erre tekintettel annak 2021. november 4-i módosítása érvénytelen.

[25] A felperes másodlagosan az elsőfokú ítélet hatályon kívül helyezését, és az elsőfokú bíróság új eljárásra és új határozat hozatalára történő utasítását kérte.

[26] Fellebbezésében kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság a releváns jogszabályokat nem megfelelően értelmezte és téves jogi következtetésekre jutott, jogszabálysértő módon tért el az EBH2002.684 és EBH2018.M.6 számú elvi tartalmú döntésektől.

[27] Az Mt. 276. § (2) bekezdés a) pontja kizárólag a kollektív szerződés megkötésére tartalmaz rendelkezést, ezért az elsőfokú bíróság helytelenül jutott arra a következtetésre, hogy a reprezentációs követelményeket a kollektív szerződés módosításakor is alkalmazni kell. Amennyiben nincs munkajogi szabály valamely jogi helyzet rendezésére, úgy a polgári jogi elvek és a polgári jogi szabályok alkalmazandóak, az Mt. 31. §-a kifejezett felsorolása hiányában is. Ezzel nem áll ellentétben az 1/2019. (V. 20.) KMK vélemény sem. A vélemény azon alapult, hogy volt olyan munkajogi szabály a versenytilalmi megállapodások körében, amely szükségtelenné tette az Mt. 31. § alapján a polgári jogi szabályok alkalmazását. Ugyanilyen munkajogi szabály a jelen jogvitára vonatkozóan a kollektív szerződés módosítása körében nincsen, mivel az Mt. 276. § (2) bekezdés a) pontjának értelmezését a Kúria gyakorlatára is figyelemmel nem lehet eltérően, kiterjesztően értelmezni.

[28] A felperes ellentmondásosnak találta, hogy az elsőfokú bíróság az ítélete [34] bekezdésében a Ptk. 6:191. § (3) bekezdésére hivatkozva azt állapította meg, hogy a szerződés módosításakor azt irányadónak kell tekinteni, holott ez a szabály sem szerepel az Mt. 31. §-ában.

[29] A szerződéskötési képességét elveszített fél a szerződés módosítására irányuló képességét automatikusan, azaz a jogszabály kifejezett rendelkezése hiányában nem veszítheti el. Ezt az értelmezést tükrözik azok a kúriai határozatok, amelyeket az elsőfokú bíróság mellőzött, holott az EBH2018.M.6 határozatában a Kúria az Mt. 2012. július 1-je óta változatlan rendelkezéseit értelmezte.

[30] Az elsőfokú bíróság szerint az általános kötelmi jogi jogelv nem hordoz magában olyan tartalmat, mely szerint a szerződést kötő felet a szerződéskötési képessége elvesztése esetén megilletné a szerződés módosításához való jog. Ez azonban fordítva is értelmezhető, vagyis az ellenkezőjére irányuló következtetést sem lehet levonni, hiszen éppen a kivételt kellene szabályozni és kifejezetten rendelkezni róla. A jogok korlátozása ugyanis kiterjesztő jogszabályértelmezéssel nem lehetséges.

[31] Az elsőfokú bíróság abban a releváns kérdésben sem foglalt állást, hogy a felperes pontosan mikor veszítette el a kollektív szerződés módosítására irányuló képességét. Az elsőfokú bíróság ugyanis több eltérő időpontot rögzített az ítéletében.

[32] Álláspontja szerint az I. rendű alperesnél hatályos kollektív szerződésnek jogképes jogalanya maradt, új szerződés megkötésére nem, de a fennálló szerződés módosítására továbbra is jogosult. Jogképessége folyamatosan fennáll, amit a perben álló felek sem vitattak. Ezzel egyébként ellentétben állt az elsőfokú bíróság azon megállapítása, hogy a szakszervezet jogutód nélküli megszűnésével azonosította a kollektív szerződéskötési képesség elvesztését. Ez utóbbi feltételek, figyelemmel a Ptk. 3:48. § és 3:84. §-ában foglaltakra, nyilvánvalóan nem következtek be, a felperesi szakszervezet jogképessége nem korlátozott, jogalanyiságát nem veszítette el.

Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelme

[33] Az I. rendű alperes fellebbezési ellenkérelmében az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes másodfokú perköltségben történő marasztalását kérte.

[34] Kifejtette, hogy az elsőfokú bíróság a releváns jogszabályt helyesen értelmezte, erre alapítva helyes döntést hozott. Fenntartotta az elsőfokú eljárás során kifejtett érvelését, a fellebbezés alapján pedig rámutatott, hogy az Mt. 276. § (2) bekezdés a) pontja értelmében a jogosultság tekintetében nem lehet különbséget tenni, vagyis nem választható el a szerződés megkötésére, vagy módosítására vonatkozó jogosultság kérdése. Ebből következően az a fél, amelyik jogalanyi minőségét a szerződés megkötése tekintetében elveszíti, a szerződés módosítására sem tehet jognyilatkozatot, hiszen a szerződés módosítását az adott szerződési elem tekintetében új szerződéskötésnek kell tekinteni.

[35] A felperes alaptalanul hivatkozott arra, hogy a munkaviszonyokban olyan polgári jogi szabályok alkalmazására is van lehetőség, amelyekre az Mt. kifejezetten nem ad lehetőséget. Ezzel kapcsolatban a kizárólagosan érvényesülő álláspont a munkajogi gyakorlatban az, hogy a jelenleg hatályos szabályozás értelmében a Ptk. szabályai közül csak azokat lehet alkalmazni, amelyeket az Mt. kifejezetten felhív. Ebből következően nem lehet irányadó jelen jogvitában az elsőfokú ítéletben hivatkozott elvi határozat (EBH2018.M.6), illetve az azt megalapozó ítélet. A hivatkozott döntés indokolása a régi Ptk. 240. § (1) bekezdésén alapult és ez alapján foglalt állást a Kúria akként, hogy munkajogi szabály hiányában ez a rendelkezés alkalmazandó volt. Az ítélet meghozatala óta azonban az Mt. 31. §-a módosult, ezért nincs lehetőség a szerződésmódosítással kapcsolatos, az új Ptk. 6:191. §-ában meghatározott rendelkezések alkalmazására.

[36] Alaptalannak találta az elsőfokú ítélet ellentmondásosságával kapcsolatos fellebbezési érvelést is. Rámutatott, hogy az ítélet indokolásának [34]. pontja épp a felperesi érvelés ellentmondásosságára utalt azzal összefüggésben, hogy amennyiben irányadónak kellene tekinteni a Ptk. 6:191. § (3) bekezdését, akkor azt nem lehetne figyelmen kívül hagyni a szerződés módosítása esetén sem.

A II. rendű alperes fellebbezési ellenkérelme

[37] A II. rendű alperes az elsőfokú ítélet helybenhagyását kérte annak helyes indokaira tekintettel. Kifejtette, hogy a jogalkotói cél helyes értelmezésével jutott az elsőfokú bíróság arra a következtetésre, hogy a korábbi jogszabályi környezetben hozott kúriai határozatoktól eltér. Az Mt. 31.§-ának 2014. március 15. napjától hatályos szövege csak az abban megjelölt Ptk. szabályok alkalmazására ad lehetőséget a munkajogviszonyban.

[38] Helyesen hivatkozott az elsőfokú bíróság arra is, hogy a szerződés módosítása valójában az egyes rendelkezések tekintetében új szerződés megkötéseként értelmezendő, ezért a szerződő feleknek teljesülniük kell szerződési jogalanyisággal kapcsolatos előírásokat, az Mt. 276. §-a szerint.

[39] A kollektív szerződés módosítására az Mt. 276. § (8) bekezdése tartalmaz speciális szabályt, a szerződéskötési feltételeknek utóbb megfelelő szakszervezetek vonatkozásában. Az ilyen szakszervezetek a szerződés módosítását kezdeményezhetik és annak során tanácskozási joggal vehetnek részt. A felperes értelmezése ezt a szabályt rontaná le. Az elsőfokú bíróság ítéletének [34]. bekezdésében nem volt ellentmondás, hiszen a bíróság éppen a felperesi érvelés ellentmondásosságára kívánt rámutatni a Ptk. 6:191. § (1) és (3) bekezdése körében.

[40] Az elsőfokú bíróság helyesen foglalt állást arról, hogy a szerződéskötési képesség elvesztése a szerződés módosításának képességére is kihat, hiszen a szerződés megkötésének joga a módosítás jogától nem választható el. Kifejtette továbbá, hogy az Mt. 276. § (2) bekezdése az új Mt. hatálybalépése, azaz 2012. július 1-je óta változatlan, de az Mt. 31. §-a jelentősen módosult.

A III. rendű felperes fellebbezési ellenkérelme

[41] A III. rendű alperes az elsőfokú ítélet helybenhagyását és a felperes jogtanácsosi munkadíj, mint perköltség megfizetésére történő kötelezését kérte. Kifejtette, hogy a felperes a fellebbezésében csak az elsődleges kereseti kérelme, vagyis a kollektív szerződés felmondási és módosítási jogosultsága körében kérte az elsőfokú ítélet megváltoztatását, fellebbezése nem tartalmazott érvelést a második kereseti kérelem, vagyis a kollektív szerződés módosításának érvénytelensége körében.

[42] Az elsőfokú bíróság helytállóan indokolta meg a döntését azzal, hogy a Kúria hivatkozott döntéseitől indokolt volt az eltérés jelen ügyben és helytállóan foglalt állást az Mt. 31. §-a és az annak alapján az alkalmazandó Ptk. szabályokat illetően is.

[43] A Pp. 369. § (3) bekezdés c) pontja alapján kérte felülvizsgálni az elsőfokú ítélet indokolását a megállapítási kereset előterjeszhetősége vonatkozásában, annak ellenére, hogy csatlakozó fellebbezést, illetve fellebbezést e tárgyban nem terjesztett elő. Álláspontja szerint a megállapítási kereset feltételei nem álltak fenn, mert arra két konjunktív feltétel; a jogvédelem szükségessége és a teljesítés kizárt volta esetében van lehetőség. Lényeges továbbá, hogy jogviszony hiányában nem indítható megállapítási kereset és a felperes nem volt fél a kollektív szerződés tekintetében, mert nem minősült a kollektív szerződés megkötésére jogosult szakszervezetnek. Ezért a szerződés érvénytelenségének megállapítása körében a jogszabályi feltételek hiányában megállapítási keresetet sem terjeszthetett elő.

[44] A kereset a II. és III. rendű alpereseket illetően nem tartalmazott jogi érvelést azzal kapcsolatban, hogy esetükben a megállapítási kereset előterjesztésének mik az indokai. Ezen kívül nem volt koherens a kereseti kérelem, mert annak egyik részében a felperes a kollektív szerződés felmondásához és módosításához való joga megállapítását kérte a jövőre vonatkozóan, ugyanakkor egy múltbeli eseményre a 2021. november 4-i szerződéskötésre vonatkozóan kérte az érvénytelenség megállapítását.

[45] A felperes nem jelölte meg, hogy mely jogainak az alperesekkel szembeni megóvása indokolta a kereset előterjesztését, azt sem adta elő, hogy milyen jogszabály alapján kéri a kollektív szerződés módosítás érvénytelenségének a megállapítását. Az Mt. 27. § és 28. §-aira nem hivatkozott. A felperes nem minősült félnek a kollektív szerződés tekintetében, ezért egy jövőbeli igénye jogalapját kívánta megteremteni jelen perben. Ezt a kérdést azonban az elsőfokú bíróság nem vizsgálta. Mindezek alapján eltérő indokolással kérte az elsőfokú bíróság ítéletének helybenhagyását.

Felperesi észrevételek

[46] A felperes a másodfokú eljárásban kifejtette, hogy az Mt. 276. § (8) bekezdése egy speciális szabály, mely alapján a kollektív szerződés megkötésekor megfelelt az akkor hatályos reprezentativitási feltételeknek, ezért a jelenlegi kollektív szerződés tekintetében ezt már nem kellett vizsgálni. A Pp. 172. § (3) bekezdése szerinti feltételek fennálltak, amint azt az elsőfokú bíróság helyesen állapította meg. A másodlagos kérelme pedig összefüggött az elsődleges kérelemmel, mert amennyiben van szerződés módosítására irányuló jogosultsága, ez kihatással van a megállapodás módosításának érvényességére. Álláspontja szerint amennyiben az alperesek nélküle is módosíthatnák az I. rendű alperesi kollektív szerződést, úgy a felperesi tagok érdekeinek képviselete jelentősen elnehezülne.

A másodfokú bíróság döntése és annak jogi indokai

[47] A felperes fellebbezése nem alapos.

[48] Az elsőfokú bíróság a releváns tényállás helyes megállapításával, az irányadó jogszabályok helyes értelmezésével, megfelelő jogi következtetések levonásával, érdemben jogszerű döntést hozott.

[49] Az ítéltábla mindenekelőtt arra kíván rámutatni, hogy a kollektív szerződés, mint munkaviszonyra vonatkozó szabály megkötésére vonatkozóan speciális szabályok érvényesülnek az Mt.-ben. Az elsőfokú bíróság helyesen mutatott rá, az új Mt.-vel összefüggő jogalkotói szándék részeként, hogy a kollektív szerződést a munkajogi szabályok között jogforrási szinten definiálja a törvény (Mt. 13.§). Erre tekintettel helytálló volt az a következtetés, hogy a jogforrásként értelmezett kollektív szerződés megkötésére vonatkozó jogosultság nem valamennyi szakszervezetet, hanem csak a jogszabályban erre feljogosított, minősített szakszervezeteket illeti meg.

[50] Az Mt. 276. § (2) bekezdése értelmében a szakszervezet kollektív szerződés kötésére jogosult, ha a munkáltatónál munkaviszonyban álló tagjainak száma eléri a munkáltatóval munkaviszonyban álló, munkáltatói érdekképviselői szervezet által kötött kollektív szerződés esetében a kollektív szerződés hatálya alá tartozó munkavállalók létszámának 10 %-át. Ebből következően amennyiben a szakszervezet ezen egyértelmű feltételeknek nem felel meg, abban az esetben a kollektív szerződés vonatkozásában nem rendelkezik jogalanyisággal. Az elsőfokú bíróság ezzel összefüggő érvelése – a fellebbezéssel ellentétben - nem arra vonatkozott, hogy a felperesi szakszervezet a jogalanyiságát általánosságban elvesztette, mivel ezt a kérdést kizárólag az I. rendű alperesi kollektív szerződés vonatkozásában, tehát a szerződés alanyaként értékelte.

[51] Az Mt.-hez fűzött Nagykommentár szerint a jogalkotó az egységes szabályozással és a mindenkor taglétszámhoz kötött kollektívszerződés-kötési képességgel azt kívánta elérni, hogy „eljelentéktelenedő” szakszervezet ne maradjon uralmi állapotban a tényleges legitimációjától függetlenül.

[52] A perben eldöntendő kérdés a fentiek figyelembevételével az volt, hogy a kollektívszerződés-kötési képesség elvesztése, mennyiben befolyásolja a korábban megkötött kollektív szerződés módosításával kapcsolatos, a szerződő felet megillető jogokat.

[53] Az ítéltábla értelmezése szerint a fenti legitimációs követelmények a kollektív szerződés módosítása körében is alkalmazandóak.

[54] Az elsőfokú bíróság helyesen értelmezte az Alaptörvényre hivatkozva azt a jogalkotói szándékot, amely szerint a kollektívszerződés-kötési képesség elvesztése esetén a szakszervezet a korábban megkötött kollektív szerződés vonatkozásában sem minősül félnek,

vagyis a módosítás, megszüntetés tekintetében kizárólag az Mt. 276. § (8) bekezdésében biztosított lehetőséggel élhet. Ez következik az Mt. 281. § (4) bekezdéséből is, mely szerint a kollektív szerződés hatályát veszti, ha a kollektív szerződést kötő szakszervezet (szakszervezeti szövetség) a 276. § (2)-(3) bekezdés alapján nem jogosult kollektív szerződés kötésére. Önmagában tehát az a tény, hogy a kollektív szerződés megkötésekor valamely szakszervezet rendelkezett szerződéskötési legitimációval, nem jelenti azt, hogy az adott kollektív szerződés megszűnéséig – függetlenül a mindenkori taglétszámától – félnek minősül. A kollektívszerződés-kötési képesség ugyanis nem pusztán polgári jogi szerződéses alanyi képességet jelent, hanem a fentiek szerint valójában jogalkotásra (munkaviszonyra vonatkozó szabály alkotásra) való felhatalmazást, amelynek az Mt.-ben meghatározott különös kellékei vannak (Bankó/Berke/Kiss: Nagykomentár a munka törvénykönyvéhez).

[55] Az elsőfokú bíróság helyes és kellően részletezett indokolás alapján mellőzte jelen ügy elbírálásakor az EBH2002.684. és EBH2018.M.6. számú határozatokat. A hivatkozott döntésekben vizsgált rendelkezésekhez képest (rég Mt., illetve az Mt. 2014. március 15. előtt hatályos rendelkezései) ugyanis lényeges eltérés mutatkozik a jogi szabályozásban. Az EBH2018.M.6. számú döntés [32] bekezdésében a Kúria azért látott lehetőséget a régi Ptk. 240. § (1) bekezdése alkalmazására, mert az Mt. nem tartalmazott eltérő rendelkezést a szerződés módosítása, megszüntetése tárgyában. A jelen jogvitával összefüggésben azonban 2021. november 4-én történt szerződésmódosítás, ezért az ekkor hatályos jogszabályokat kellett figyelembe venni. Emiatt volt indokolt a releváns jogszabályi rendelkezések, így az Mt. 31.§-ának és a 281.§-nak a részletes értékelése is. E kötelezettségének az elsőfokú bíróság maradéktalanul eleget tett, a hivatkozott döntések jelen jogvitában történő alkalmazására a megváltozott jogszabályi környezet miatt nem volt lehetőség, az ezzel kapcsolatos elsőfokú ítéleti érveléssel a másodfokú bíróság egyetértett. Kiemelendő, hogy az Mt. 31.§-a értelmében csak az abban meghatározott Ptk. szabályok alkalmazására van lehetőség, ilyen felhatalmazás hiányában a szerződés módosításával kapcsolatos Ptk. szabályok alkalmazása nem lehetséges. Ezért – a fent kifejtettekre is figyelemmel - abból az elvből sem lehetett kiindulni, hogy az módosíthatja a szerződést, aki megkötötte.

[56] A jogalkotó hallgatásával kapcsolatos felperesi fellebbezési érvelés azért nem volt alapos, mert az elsőfokú bíróság által levezetett rendelkezésekből alappal lehetett következtetni a jogi szabályozás körére, tárgyára. Az elsőfokú bíróság döntése meghozatalakor nem alkalmazta a Ptk. 6:191.§ (1) és (3) bekezdését, csupán a felperesi jogi érvelés ellentmondásosságát kívánta azzal alátámasztani.

[57] A másodfokú bíróság elírásnak tekintette az elsőfokú ítélet [28] bekezdésében a 2002. évszámot, mivel a tényállás helyesen tartalmazta a 2000. március 1-jei időpontot. A felperes kollektívszerződés-kötési képessége elvesztésének következményeit a szerződés módosítása, megszüntetése tekintetében az ítélet indokolásából következően alapvetően a Ptk. 2014. március 15-i hatályba lépését követő jogszabályváltozás érintette.

[58] Figyelemmel arra, hogy a III. rendű alperes az elsőfokú ítélet indokolásával szemben fellebbezést, illetve csatlakozó fellebbezést nem terjesztett elő, a másodfokú bíróság nem találta szükségesnek részletesen értékelni a megállapítási keresettel összefüggésben a másodfokú eljárásban tett előadásait. Az elsőfokú bíróság egyébként a kereseti kérelemben meghatározott megállapítási igényt és annak a Pp. 172. § (3) bekezdése szerinti feltételeit helytállóan értékelte.

[59] Mindezek alapján az ítéltábla az elsőfokú bíróság ítéletét a polgári perrendtartásról szóló 2016. évi CXXX. törvény (a továbbiakban: Pp.) 383. § (2) bekezdése alapján helybenhagyta.

Záró rendelkezések

[60] A fellebbezési eljárásban pervesztes felperes köteles a perköltségigényt előterjesztő I. és III. rendű alperesek másodfokú perköltségét megtéríteni a Pp. 82., 83. §-a értelmében.

[61] A perköltségre vonatkozó rendelkezés a bírósági eljárásban megállapítható ügyvédi költségekről szóló 32/2003. (VIII. 22.) IM rendelet 2. § és 3. §, illetve 4. §-án alapult. Az I. rendű alperes a költségjegyzék nyomtatványon a megbízási szerződésre alapítva 60.000 forint + áfa óradíj felszámításával terjesztett elő költségigényt, összesen 3,5 óra időtartamban. A III. rendű alperes a fellebbezési ellenkérelmében összesen 30.000 forint összegben határozta meg a fellebbezési eljárásban végzett munka időtartamának rögzítésével a perköltségigényét a jogtanácsosi munkadíjra hivatkozva. A másodfokú bíróság e költségfelszámításoknak megfelelően rendelkezett a másodfokú perköltségről.

[62] A fellebbezési illetékre vonatkozó rendelkezés az illetékekről szóló 1990. évi XCIII. törvény (Itv.) 5. § (1) bekezdésén és a Pp. 102. § (6) bekezdésén alapult.

[63] A másodfokú bíróság a fellebbezést a Pp. 376. § (1) bekezdése alapján tárgyaláson kívül bírálta el.

Budapest, 2022. október 11.

dr. Orosz Andrea s.k.
a tanács elnöke

dr. Laczó Adrienn Lilla s.k.
előadó bíró

dr. Szalai Beatrix s.k.
bíró

